

ІНТЕРВ'Ю

ОСОБИСТИЙ КОМЕНТАР

Під час реалізації проекту, ми отримали цінний досвід, додатково вивчили особливості життя в СРСР, розширили багаж знань і уявлень про інакшу сторону радянського суспільства. Під час вибору потенційних респондентів ми не дарма зупинилися саме на Олександрі Старікову. Маючи змогу заздалегідь спілкуватися з усіма кандидатами на інтерв'ю, ми обрали саме цю особистість, оскільки його життєвий шлях охоплює періоди як доби СРСР, так і незалежної України, що відповідає темі дослідження й його думки стосовно впливу пропаганди на дітей та молодь заслуговують уваги. В ході отримання нами інтерв'ю, наш респондент час від часу відволікався на дзвінки чи колеги, ставалося, що й трохи відбивався з теми чи не давав чіткої відповіді на деякі питання, але інтерв'юер намагався підводити та конкретизувати відповідь респондента, що в підсумку мало успіх.

Тема досить болюча і дискусійна, тому під час інтерв'ю було помітно емоційність респондента, яка свідчить про глибокі почуття та думки, пов'язані з його життєвим досвідом. Інколи він вживав відповідні «слівця», але на нашу думку, це дало інтерв'ю родзинку, адже про такі теми говорити без емоцій було б тяжко

Під час інтерв'ю респондент говорив суржиком, оскільки все життя спілкувався виключно російською мовою. Проте, цей факт підкреслює його сильну мотивацію перейти на українську мову після повномасштабного вторгнення росії в Україну, щоб його онуки ніколи не знали російської мови. З одного боку, суржик може здаватися недоліком, але з іншого – це щира мова людини, яка ділиться своїми думками та емоціями. Це робить інтерв'ю більш живим та справжнім.

Спогади Олександра Старікова збагатили наше дослідження і дозволили краще зрозуміти атмосферу минулих часів та сьогодення. Такий підхід до побудови інтерв'ю дозволив нам отримати більш повну та живу картину подій, яка збереже спадок минулого для майбутніх поколінь та дозволить зробити висновки.

АНКЕТА РЕСПОНДЕНТА

Біографія респондента: Старіков Олександр Олексійович (1962 р.н.). Уродженець Тирасполя. Протягом 1969-1979 років отримував середню освіту. З 1981 року по 1983 рік. проходив службу в ДРА. 1983-1987 рр. навчався у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського (сучасна назва) на факультеті філології й журналістики імені Михайла Стельмаха. 1987-1992 рр. був начальником пожежної частини в смт. Іванків (Київська область). 1992-2004 рр. займався комерційною діяльністю. З 2004 р. працює в Новоселівській гімназії (Полтавська область), в господарській частині.

ПОВНА ТРАНСКРИПЦІЯ ІНТЕРВ'Ю

Респондент: Старіков Олександр Олексійович.

Вік, дата народження: 61 рік, народився 8 червня 1962 року.

Адреса проживання: Полтавський район, Полтавська область, село Терентіївка.

Інтерв'юер: Богомаз Еліна Андріївна.

Транскрипція: Богомаз Еліна Андріївна.

Вид інтерв'ю: аудіоінтерв'ю (<http://surl.li/rmpzs>).

Місце проведення: Новоселівська гімназія, Новоселівської сільської ради, Полтавського району, Полтавської області.

Дата проведення: 13.02.2024 р.

Тривалість інтерв'ю: 11хв 8с.

Присутні: Замаєва Ксенія Андріївна, Деркач Таїсія Миколаївна.

— *Доброго дня, Олександр Олексійович! Дозвольте взяти у Вас інтерв'ю у рамках конкурсу молодіжних історичних проєктів «Радянське минуле: (пере)осмислення історії»?*

— Ну, я згоден.

— *Так, перше наше питання. Представтесь, будь ласка, і розкажіть, де і коли Ви народились?*

— Старіков Олександр Олексійович, народився 08.06.1962. Місто Тирасполь. Зараз воно не Молдава, тоді була Молдавська АСРР, так вона звучала, а зараз це Придністров'я. Там вічний конфлікт, город Тирасполь.

— *Де проживаєте зараз і чим займаєтесь?*

— Ну, зараз проживаю – Полтавський район, село Терентіївка, працюю ще – оператором котельні.

— *Що Ви пам'ятаєте зі свого дитинства, які спогади з дитинства викликають у Вас найбільші емоції?*

— Ну це таке діло, знаєш, що спогади – це дитинство, воно у всіх є. Що хороше? Мамку, однокласників, гульки на вулиці, хокей, футбол, і все остальне. Ми ж тоді діти були, тоді все було добре.

— *Чи були герої, на яких Ви рівнялись в дитинстві, можливо, читали про когось книги чи дивилися мультфільми?*

— Ну так, а як же ж! Тоді все на героях строїлось: Павлік Морозов, Пашка Корчагін, там все було... масове виховання таке, і я до них тягнувся теж. Що в піонери приймуть, а по-іншому не приймуть, ти що... якщо будеш негативним. Всі фільми на цьому побудовані, вся програма шкільна, в кожному класі портрети героїв.

— *А що Вам відомо про Павлика Морозова?*

— А, ну тоді це був герой, ну а зараз трішки життя по другому... він батьків здав за те що (респондент сміється), за ідеологію. Ну...

— *Чи були Ви жовтеньом, чи піонером (респондент перебиває: «Усім чим хочеш») чи в комсомолі?*

— Усім чим хочеш, інакше це було позор, ви що... не прийнять в піонера – це двієчник, хуліган. Про комсомола не балакаю, там нада... я в армії був зам. голови комітета комсомола частини всієї, а офіцери були ще комсомольцями, бо там до 27 років комсомолець. То це була посада ти що... рисуй плакати, роздавай книжки на партсобраннях (респондент сміється).

— *А за що могли виключити з таких організацій?*

— Ну як... «за позорне поведіння», там п'янка-хуліганка, десь судимість, ну таке, що негатив, тоді випулювали. Що цікаво – люди потім страждали, що його вигнали з комсомола. Це ж, ти що, ти не такий, як всі! Потрібно ж було бути в отарі!

— *А вашу поведінку хтось контролював, і чи нормально це було – донести на свого товариша?*

— Ну, це таке цікаве... для мене воно ніколи не було нормальне. Ну, «стучать», я краще сам розберусь, якщо мені щось не подобається. А так да, а як же ж, десь побачили джинси-кльош, чи ще що-небудь, і він вже (*респондент стукає по столу*). Та і всі контролювали: секретар школи, секретар району, секретар городу, генеральний секретар, в комсомолі тоже був генеральний там, чи як його називали... сидів вище всіх.

— *А доноси в Радянському Союзі були позитивним чи негативним явищем, як Ви вважаєте?*

— Та ну, вони, якщо брати Радянський Союз, і ще як він починався, то я тобі скажу... ті що до війни, і є один цікавий факт, що «винуват був Сталін, но хто написав 4 мільйони доносів – ніхто не уточняє». Це сусід на сусіда за 7 квадратних метрів лишніх... це було. Та ну, я вам зразу скажу, що, ну не було воно масовим явищем. Люди нормальні були тоді, і зараз є нормальні. Но більшість тягнулись того що така політика партії, ви що, я все життя шукав, де цей «Слава» живе, де не їдеш було написано «Слава КПРС», думаю, де ж цей «Слава» живе (*респондент сміється*).

— *А можете Ви навести якісь приклади стосовно доносів з вашого життя?*

— Ну, так як... так щоб, знаєш, людина дуже пострадала від цього – ні. Ну, хтось когось пішов і здав.. доніс необов'язково в письмовій формі, а усно – да. І людину визивали на збори, «чихвостили», був суд, були комсомольські збори, потім вже, Слава Богу, минула мене комуністична партія, хоча туди ж тягнули, як за вухо, ти що. Ну розбирали людей... при комуністах мій сусід був партійний, дядько був партійний, і сестра, двоюрідна, партійна, то я в них називав «кормова книжка», цей партійний білет, це була кормова книжка. Чому? П'яний іде по вулиці, міліція забирає, але якщо в нього партбілет – його везли додому, бо комуніст не може бути п'яним. Оце таке, і на першому місці комуністи... У мене родич, дальній родич, намолотив там тисячу тон, а другий – комуніст, намолотив 900. Ну приїхали з города, і кажуть: «Не може комуніст бути на другому місці!». Ви розумієте, кажуть: «Це ж партія!». Тоді партія більше власті мала, чим мер, наприклад.

— *А чи були доноси способом заслужити прихильність влади?*

— Ну це ж потрібно запитати у тих, хто доносив, бо я такого не розумію. Мабуть, да. (*задумався*)

— *Думаєте, доноси дозволяли органам влади ефективно виявляти, і переслідувати людей, яких вони вважали потенційно небезпечними?*

— Ну, як виявляти... під цю... ну, може десять процентів вони виявляли таких людей, небезпечних для суспільства, а дев'яносто могли страждати ні за що, ні про що, просто сусід сусіду не сподобався, пішов написав, а там ніхто не питає, прав – не прав, іди.

— *Ви працюєте в школі, бачите постійно сучасну молодь. Хто на вашу думку може бути їхнім героєм?*

— Ух ти, та з вашими програмами, от Монатика і до всіх... ви ж (*респондент сміється*) також ділитесь так. Ну зараз у нас війна, не військовий стан, а війна, і тому,

ну я бачу, що багато молоді, ну прониклось... з тих хто залишилися. Знаєш, молодь у нас... за всі роки, і за всі, було, що ну один-два «єсть отльоти», ну по них же не судять за всю молодь. Не всі сидять там в нічному клубі. Хтось вчиться, хтось трудиться, стає майстром, а основне, що вони – оця більшість, зараз молоді, стають людьми, людиною. Знаєш чому? Бо багато труднощів. А в труднощах і людина проявляється. В советске время я знав стабільно... у мене була стабільність. Оці кажуть, що згадують (*респондент виражає подив*), да, була стабільність – я вивчусь, голова є – я поступлю, я вивчусь, буду інженером, і піду на 130 рублів, і буду все життя там сидіть. А другий каже – я не буду вчиться, у мене навпроти завод, я буду сварщиком. ПТУ закінчу, і буду отримувати 500 рублів, але без вищої освіти. Но когда ти на встрече випусників, і зустріваш тих, хто інженер, і всі такі... ммммм... А ти такий, та я сварщик... мм... Але той 500, і квартира, і машина, а той 130. Ці пріоритети, ти знаєш, і ця стабільність була така стадна. От всі знають, і зараз ці труднощі, вони дуже багато показали нам, що, які діти. Я ось по дочці дивлюся, як ви за це вболіваєте, розумієш, от вам просто видно, що болить, бо ви не знаєте що далі буде. І ми не знаєм, що далі буде, що буде з Україною, зовсім, що з вами... А в труднощах людина більше проявляється, чи вона хороша, чи вона ніхто. Я вам набалакаю зараз, ви мені зачепите (*респондент сміється*).

— *От зараз ми бачимо з преси, що в росії знову поширилась практика доносів, особливо серед молодого покоління, яке захоплюється владою, а чи може Павлик Морозов знову буде героєм?*

— Та будуть.

— *Сьогодні між українцями і росіянами величезна прірва у сприйнятті свого советського минулого, одні - наряджаються в «піонерські галстуки», а інші ніколи б не хотіли до цього повернутися?*

— Ну, це ж те ж саме питання, що й було, що у них вони не закінчуються. Їх пропаганда кинула на 70-80 років назад, і там держать, тому що впереді в них нічого нема, нада жить прошлим. А ми живем будущим, начиная з майданів, і всього... Ну для чого? Ну щоб ми ж не жили так, як вони зараз. А їх просто туду кинули, і їхні безсмертні полки, фотографії «Спасибо деду за победу». Мені що саме цікаво, в них звучить: «Можем повторить!». Що ви можете повторить, люди добрі?! Я вбачаюсь, бо я тоже український, я... я учився в російській школі, в російському університеті і все у мене російська мова. І як до цього я соромився, коли я прочитав в *соц.мережі*, що не треба, ви, які не розмовляєте чистою українською мовою, ви не смішні – ви чудові, бо переходьте. Я краще промовчу, але внучка на українській мові буде рости вже, вибачте, ні мультфільмів, нічого, бо це повод був ввести війська по захисту російськомовних.

— *А що Ви можете побажати сучасній молоді?*

— Оо, в мене завжди одне бажання: будьте просто людьми!

— *Дякую Вам за інтерв'ю, на цьому в мене все!*

— Та нема за що, мені приємно було!

ОПИТУВАЛЬНИК

- Добрий день, Олександр Олексійович, дозвольте взяти у Вас інтерв'ю у рамках конкурс молодіжних історичних проєктів «Радянське минуле: (пере)осмислення історії».
- Представтесь будь ласка, розкажіть де і коли ви народились?
- Де проживаєте зараз і чим займаєтесь?
- Що ви пам'ятаєте зі свого дитинства? Які спогади з дитинства викликають у вас найбільше емоцій?
- Чи були герої на яких ви рівнялись в дитинстві, можливо читали про когось книги чи дивилися мультфільми?
- Що вам відомо про Павлика Морозова?
- Чи були ви жовтеньям, піонером чи в комсомолі?
- За що могли виключити з таких організацій?
- Вашу поведінку хтось контролював, і чи нормально це було – донести на свого товариша?
- Доноси в Радянському Союзі були позитивним, чи негативним явищем, як Ви вважаєте?
- Можете Ви навести якісь приклади стосовно доносів з вашого життя?
- Чи були доноси способом заслужити прихильність влади?
- Думаєте, доноси дозволяли органам влади ефективно виявляти, і переслідувати людей, яких вони вважали потенційно небезпечними?
- Ви працюєте в школі, бачите постійно сучасну молодь. Хто на вашу думку може бути їхнім героєм?
- Зараз ми бачимо з преси, що в росії знову поширилась практика доносів, особливо серед молодого покоління, яке захочується владою, а чи може Павлик Морозов знову буде героєм?
- Сьогодні між українцями і росіянами величезна прірва у сприйнятті свого советського минулого, одні - наряджаються в «піонерські галстуки», а інші ніколи б не хотіли до цього повернутися?
- Що Ви можете побажати сучасній молоді?
- Дякую Вам за інтерв'ю, на цьому в мене все!

Останній дзвінок, 1979 р.(з особистого альбому респондента).

Угода про проведення інтерв'ю, використання її зберігання
його аудіозапису, транскрибованої копії та фотографій

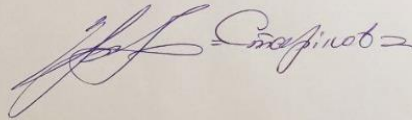
м. Полтава

13 лютого 2024 р.

Я, Старіков Олександр Олександрович
підтверджую, що передав аудіозапис свого інтерв'ю, записаного для участі
в конкурсі молодіжних історичних проєктів «Радянське минуле:
(пере)осмислення історії», до ВСП «ППФК НТУ «ХПІ» й ознайомився з
його транскрибованою копією.

Не заперечую проти зберігання та використання в навчальних та
академічних цілях аудіозапису інтерв'ю, його транскрибованої копії та
фотографій.

13 лютого 2024 р.

 Старіков

Угода про проведення інтерв'ю, використання її зберігання
його аудіозапису та фотографій

м. Полтава

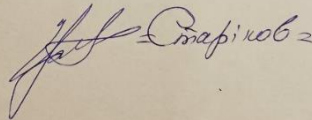
13 лютого 2024 р.

1. Я, Старіков Олександр Олександрович
підтверджую, що передав фотографії та аудіозапис свого інтерв'ю,
записаного для участі в конкурсі молодіжних історичних проєктів
«Радянське минуле: (пере)осмислення історії», до ВСП «ППФК НТУ
«ХПІ» й не заперечую проти зберігання та використання з навчальною та
академічною метою. Я передаю ВСП «ППФК НТУ «ХПІ» всі права на
використання мого інтерв'ю без обмежень.

2. Мені відомо про те, що фотографії та аудіозапис мого інтерв'ю
зберігатимуться у ВСП «ППФК НТУ «ХПІ» для навчального і
академічного використання іншими дослідниками.

3. Мені відомо про те, що при наявності питань стосовно дослідницького
проєкту, у рамках конкурсу молодіжних історичних проєктів «Радянське
минуле: (пере)осмислення історії», я можу вступати в контакт з
дослідницею Богомаз Еліною, студенткою ВСП «ППФК НТУ «ХПІ»
(вул. Пушкіна 83А, м. Полтава).

13 лютого 2024 р.

 Старіков